

V I Lenin

Om "Fredsprogrammet"

En av de viktigaste frågorna på dagordningen för "zimmerwaldarnas" andra internationella konferens är frågan om det socialdemokratiska "fredsprogrammet". För att genast sätta läsaren in i denna frågas verkliga *innebörd* skall vi anföra ett hithörande uttalande av Kautsky, Andra internationalens mest auktoritative företrädare och den mest auktoritative försvararen av socialchauvinisterna i alla länder.

"Internationalen är inget effektivt verktyg i kriget, den är väsentligen ett fredsinstrument ... Kamp för freden, klasskamp i fredstid" (Die Neue Zeit, 27. XI. 1914). "Samtliga fredsprogram, som hittills formulerats inom internationalen, det från Köpenhamn, det från London, det från Wien, alla kräver erkännande av nationernas självständighet, och det med rätta. Detta krav måste bli vår kompass i det nuvarande världskriget" (ibid, 21.V.1915).

Dessa få ord uttrycker på ett utmärkt sätt socialchauvinisternas "program" för internationell samling och försoning. Envar vet att de som sammanträdde i Wien var Südekums vänner och anhängare, som verkar helt i hans anda och under sken av "fosterlandsförsvar" försvarar den tyska imperialismen. Och i London sammanträdde franska, engelska och ryska südekumare, som med samma förevändning försvarar "sin" nationella imperialism. Den verkliga politiken av socialchauvinismens hjältar såväl i London som i Wien består i att rättfärdiga deltagandet i det imperialistiska kriget, i att rättfärdiga att franska arbetare dödar tyska och vice versa för att avgöra vilken nationell bourgeoisie som skall ha företräde vid plundringen av andra länder. Och för att skyla denna faktiska politik, för att lura arbetarna har hjältarna från London och Wien användning av *frasen* att vi ju "erkänner" "nationernas självständighet" eller, med andra ord, erkänner nationernas självbestämmande, förkastar annexioner osv osv!

Det är klart som dagen att detta "erkännande" är en himmelsskriande lögn, det gemenaste hyckleri, eftersom det som rättfärdigas är deltagandet i ett krig, som från *båda* sidor tjänar till att förslava nationer och inte tjänar deras självständighet. Och så kommer den auktoritative Kautsky och *sanktionerar* hyckleriet i stället för att blottlägga, avslöja, brännmärka det. Den enhälliga strävan hos chauvinisterna, som förrätt socialismen, att lura arbetarna tjänar för Kautsky som bevis för internationalens "enhällighet" och vitalitet i frågan om freden!!! Det nationella, plumpa, åskådliga, iögonenfallande, för arbetarna uppenbara hyckleriet förvandlas av Kautsky till ett internationellt, förfinat, överskyldt hyckleri, som förvänder synen på arbetarna. Den kautskyanska politiken är hundra gånger skadligare och farligare för arbetarrörelsen än den südekumska, det kautskyanska "hyckleriet är hundra gånger vedervärdigare.

Och saken gäller inte alls enbart Kautsky, ty samma politik förs egentligen av Axelrod, Martov, Tjcheidze i Ryssland, Longuet och Pressemanne i Frankrike, Treves i Italien osv. Den objektiva betydelsen av denna politik ligger i att den tjänar till att stödja den borgerliga lögnen inom arbetarklassen, till att föra in borgerliga idéer i proletariatet. Att Südekum å ena sidan och Plechanov å den andra bara upprepar den borgerliga lögn som förs fram av den "egna" nationens kapitalister är uppenbart, men det är inte lika uppenbart att Kautsky sanktionerar samma lögn och upphöjer den till en "enhällig" international "högsta sanning". Och vad bourgeoisin behöver är ju just att arbetarna skall anse südekumarna och plechanoviterna vara auktoritativa, enhälliga "socialister", som blott temporärt skilt sig åt. Vad bourgeoisin behöver är ju just att arbetarna med hycklande fraser om fred, med tomma, till intet förpliktande fraser skall *avledas* från den revolutionära kampen under kriget, vaggas till ro och tröstas med hoppet om en "fred utan annexioner", en demokratisk fred osv osv.

Huysmans har bara populariserat det kautskyanska fredsprogrammet genom att tillägga: skiljedomstolar, demokratisering av utrikespolitiken osv. Men den första och grundläggande punkten i ett socialistiskt fredsprogram måste vara att *avslöja hyckleriet* i det kautskyanska fredsprogrammet, som innebär ett *stärkande* av det borgerliga inflytandet på proletariatet.

Låt oss påminna om några av kautskyanerna förvanskade grundbegrepp i den socialistiska teorin. Kriget är fortsättningen med våldsmedel på den politik, som de krigförande makternas härskande klasser förde långt före kriget. Fred är en fortsättning på samma politik, med *noterande* av de förändringar i styrkeförhållandet mellan motståndarna som krigshandlingarna skapat. Kriget förändrar i sig inte den riktning, i vilken politiken utvecklades före kriget, utan *påskyndar* endast denna utveckling.

Kriget 1870-71 var en fortsättning på den borgerligt progressiva (i årtionden pågående) politiken för att befria och ena Tyskland. Att Napoleon III krossades och störtades påskyndade denna befrielse. Socialisternas fredsprogram under denna epok var en registrering av detta progressiva borgerliga resultat, var ett stöd åt den demokratiska bourgeoisin: ingen plundring av Frankrike, en hedersam fred med republiken.

Man ser vilket pajaseri det är att försöka att slaviskt ”upprepa” detta exempel i situationen under det imperialistiska kriget 1914-16. Detta krig fortsätter den politik som förts av den övermogna, reaktionära bourgeoisin, vilken utplundrat världen, erövat kolonier osv. Detta krig kan inte på basis av de borgerliga förhållandena, *kan inte* på grund av den objektiva situationen leda till något som helst demokratiskt ”framåtskridande”, utan endast till en förstärkning och en utvidgning av allt förtryck överhuvudtaget och i synnerhet det nationella – och detta vilken utgång kriget än får.

Det kriget påskyndade utvecklingen i demokratisk, borgerlig-progressiv riktning: Napoleon III:s störtande, Tysklands enande. *Detta* krig påskyndar utvecklingen *endast* till en socialistisk revolution. *Då* hade programmet för en demokratisk (borgerlig) fred en *objektiv* historisk grundval. *Nu* finns *inte* denna grundval, och frasmakeriet om en demokratisk fred är bara borgerliga lögn, vilkas objektiva innebörd är att avleda arbetarna från den revolutionära kampen för socialism! *Då* gav socialisterna genom ett program för demokratisk fred stöd åt en existerande, djupgående, i decennier manifesterad demokratisk-borgerlig *massrörelse* (för Napoleon III:s störtande, för Tysklands enande). *Nu* ger socialisterna genom ett program för demokratisk fred, på de borgerliga förhållandenas grund, stöd åt *folkbedrägeriet* från bourgeoisins sida, bourgeoisin som önskar avleda proletariatet från *socialistisk* revolution.

Liksom fraserna om ”fosterlandsförsvar” för ut det nationella frihetskrigets förljugna ideologi till massorna, smugglar fraserna om demokratisk fred *på omvägar* in samma borgerliga lögn!

”Ni har alltså inget som helst fredsprogram, ni är alltså emot demokratiska krav”, invänder kautskyanerna och spekulerar i att ouppmärksamma personer inte skall märka att denna invändning innebär att existerande socialistiska uppgifter byts ut mot icke existerande borgerlig-demokratiska uppgifter.

Nejdå, herrarna, svarar vi kautskyanerna. Vi är *för* demokratiska krav, vi är *de enda* som kämpar för dem *utan att hyckla*, ty den objektiva historiska situationen gör det inte möjligt att ställa dem utan samband med en socialistisk revolution. Ta t ex den ”kompass” som Kautsky & Co begagnar för det borgerliga bedrägeriet mot arbetarna.

Südekum och Plechanov är ”eniga” om ”fredsprogrammet”: mot annexioner! för nationernas självständighet! Och märk väl att südekumarna *har rätt*, när de säger att Rysslands förhållande till Polen, Finland osv är ett annexionistiskt förhållande. Även Plechanov har rätt när han säger att likadant är Tysklands förhållande till Elsass-Lothringen, Serbien, Belgien m

fl. Båda har rätt, inte sant? Och Kautsky ”försonar” den tyske Südekum med den ryske Südekum!!!

Men varje förnuftig arbetare ser med en gång att både Kautsky och *båda* südekumarna är hycklare. Det är klart. Skall man vara socialist får man inte finna sig i hycklande demokrati, utan måste *avslöja* den. Hur skall man då avslöja den? Mycket enkelt: ”erkännandet” av nationernas självständighet kan anses som icke hycklande *endast* när företrädaren för den förtryckande nationen både före och under kriget har krävt frihet till avskiljande för den nation som förtrycks av *hans eget* ”fosterland”.

Endast detta krav överensstämmer med marxismen. Marx ställde det, med utgångspunkt i det brittiska proletariats intressen, då han krävde frihet för Irland och därvid ansåg en federation sannolik efter avskiljandet, dvs krävde frihet till avskiljande för att förbindelsen skulle bli fastare och mer demokratisk, inte för söndring och isolering. I samtliga fall, där det finns förtryckta och förtryckande nationer och det inte föreligger speciella omständigheter, som skiljer nationerna i revolutionärt demokratiska och reaktionära (sådana omständigheter förelåg t ex på 1840-talet), måste Marx’ politik beträffande Irland bli förebild för den proletära politiken. Och imperialismen är just den epok, då indelningen av nationerna i förtryckande och förtryckta är väsentlig och typisk, medan det är helt omöjligt att skilja på reaktionära och revolutionära nationer i Europa.

Redan år 1913, i en resolution om den nationella frågan, förpliktade vårt parti socialdemokraterna att använda begreppet självbestämmande i den här nämnda innebörden. Och kriget 1914-16 har gett oss helt rätt.

Ta Kautskys senaste artikel i Die Neue Zeit den 3 mars 1916. Han deklarerar rent ut sitt samförstånd med den notoriske och extreme tyske chauvinisten Austerlitz i Österrike, redaktör för den chauvinistiska wientidningen Arbeiter-Zeitung’, samförståndet om att man inte får ”förväxla en nations självständighet med dess suveränitet”. Med andra ord: för de förtryckta nationerna räcker det just med nationell autonomi inom en ”flernationsstat”, det är inte absolut nödvändigt att för dem kräva lika rätt till politisk självständighet. Och på samma gång, i samma artikel påstår Kautsky att det inte går att bevisa att ”tillhörighet till det ryska statsförbundet är en nödvändighet för polackerna”!!!

Vad betyder det? Det betyder att Kautsky för att behaga Hindenburg, Südekum, Austerlitz & Co erkänner Polens *frihet till avskiljande* från Ryssland, trots att Ryssland är en ”flernationsstat”, men tiger om polackernas frihet till avskiljande från Tyskland!!! De franska socialisterna förklaras av Kautsky i samma artikel ha gjort avsteg från internationalismen med motiveringen att de *genom krig* vill uppnå Elsass-Lothringens frihet. Att de tyska südekumarna & Co gör avsteg från internationalismen, när de vägrar kräva frihet till avskiljande *från Tyskland* för Elsass-Lothringen, är något som Kautsky tiger om!

Glosan ”flernationsstat” – denna glosa kan tillämpas såväl på England med avseende på Irland som på Tyskland med avseende på Polen, Elsass osv! – använder Kautsky för att öppet försvara socialchauvinismen. ”Kampen mot annexioner” har av Kautsky förvandlats till ett ”program för *fred*” – med chauvinisterna förvandlats till ett flagrant hyckleri. Och i samma artikel upprepar Kautsky den sliskiga judusjkatalet*: ”Internationalen har aldrig underlåtit att kräva de berörda befolkningarnas samtycke till förskjutningar av statsgränser.” Står det inte klart att Südekum & Co kräver elsassarnas och belgarnas samtycke” till deras anslutning till Tyskland, att Austerlitz & Co kräver polackernas och serbernas ”samtycke” till deras anslutning till Österrike?

* Judusjka diminutiv av Judas – huvudperson i Saltykov-Sjtjedrins roman *Herrarna Golovljov* – Red

Och den ryske kautskyanen Martov? Han går till gvozdevanhängarnas tidning Nasj Golos (Samara) för att bevisa den obestriddiga sanningen att självbestämmande för nationerna inte för med sig fosterlandsförsvar i ett imperialistiskt krig. Men att den ryske socialdemokraten förråder självbestämmandepincipen, om han inte kräver *frihet till avskiljande* för de av storryssarna förtryckta nationerna, tiger Martov om – och räcker därmed fram handen till fred med personer som Aleksinskij, Gvozdev, Potresov och Plechanov! Martov tiger om detta även i den illegala pressen! Han polemiserar mot holländaren Gorter, trots att Gorter, samtidigt som han med orätt förnekar principen om nationernas självbestämmande, *tillämpar* denna princip rätt genom att kräva *politisk oavhängighet* för Nederländska Indien och beslår de härmed oense holländska opportunisterna med att ha förrått socialismen. Men Martov önskar inte polemisera med sin medsekreterare Semkovskij, som 1912-15 i likvidatorernas” press ensam skrev om denna fråga och *förnekade* rätten till avskiljande, förnekade självbestämmandet överhuvudtaget!

Står det inte klart att Martov ”försvarar” självbestämmandet lika hycklande som Kautsky? Att han på samma sätt försöker dölja sin önskan att *försona* sig med chauvinisterna?

Och Trotskij? Han är eld och lågor *för* självbestämmandet, men också hos honom är detta tomt frasmakeri, eftersom han inte kräver frihet till avskiljande för de nationer, som förtrycks av *ifrågavarande* nationella socialist ”fosterland”; han tiger om Kautskys och kautskyanernas hyckleri!

En sådan ”kamp mot annexioner” är ett bedrägeri *mot* arbetarna och inte ett *klargörande* av socialdemokraternas program, är en *verbal undanflykt* och inte en konkret anvisning om internationalisternas plikt, är en eftergift för nationalismens fördomar och för dess själviska intressen (”vi” alla, både borgare och socialchauvinister, drar ”fördel” av att ”vårt” fosterland förtrycker en nation!) och inte en kamp mot nationalismen.

Socialdemokratins ”fredsprogram” måste främst bestå i att avslöja hyckleriet i de borgerliga, socialchauvinistiska och kautskyaniska fraserna om fred. Detta är det första och viktigaste. Annars hjälper vi ofrivilligt eller frivilligt till med att bedra massorna. Vårt ”fredsprogram” kräver att demokratins viktigaste punkt i denna fråga – avvisandet av annexioner – tillämpas i handling och inte i ord, tjänar den internationalistiska propagandan och inte det nationella hyckleriet. För den skull är det nödvändigt att klargöra för massorna, att ett avvisande av annexioner, dvs ett erkännande av självbestämmandet, är uppriktigt menat först när socialisterna i *varje* nation kräver frihet till avskiljande för de nationer, som förtrycks av deras nation. – Såsom en positiv paroll, som drar in massorna i den revolutionära kampen och klargör nödvändigheten av revolutionära åtgärder för en ”demokratisk” fred, bör man ställa upp parollen: vägra betala statsskulden!

Vårt ”fredsprogram” måste slutligen bestå i att klargöra att de imperialistiska makterna och den imperialistiska bourgeoisin *inte kan* ge en demokratisk fred. Den *måste* man söka och eftersträva – men *inte bakåt*, i den reaktionära utopin om en ickeimperialistisk kapitalism eller ett förbund av likaberättigade nationer *under* kapitalismen, utan *framåt*, i proletariats socialistiska revolution. Inget enda demokratiskt grundkrav kan förverkligas någotsånär omfattande och bestående i de framskridna imperialistiska staterna annat än *genom* revolutionära strider under socialismens fana.

Den som ställer en ”demokratisk” fred i utsikt för folken utan att samtidigt förkunna den socialistiska revolutionen, den som förnekar kampen för denna revolution, kamp redan under kriget, den bedrar proletariats.

Skrivet mellan den 19 februari och 7 mars (3 och 20 mars) 1916

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 27, s 267-274

Publicerat den 25 mars 1916 i *Sotsial-Demokrat*, nr 52